

Endurheimt náttúrugæða í Elliðaárdal

Niðurlagning Elliðaárvirkjunar sbr.
Vatnalög nr. 15/1923

Kynning í Umhverfis og
skipulagsráði 18. mars 2026

Endurheimt í stóra samhenginu

- Á síðustu áratugum hafa þúsundir stíflna verið fjarlægðar í Evrópu og Bandaríkjunum.
- Náttúran bregst hratt við: farvegir jafna sig, lífríki tekur við sér og fisktegundir snúa aftur á svæði sem áður voru þeim óaðgengileg.
- Slík verkefni eru í dag talin eðlilegur hluti af vistheimt,
- Meðvitund um mikilvægi óhindraðra vatnsfalla eykst jafnt og þétt í ljósi loftslags- og náttúruvár .

Rewilding Europe

<https://rewildingEurope.com> › news › d... · Þýða þessa síðu

Dam removal in Europe goes from strength to strength

American Rivers

<https://www.americanrivers.org> › amer... · Þýða þessa síðu

Am

fyrir

of ri

dam

International Water Power

<https://www.waterpowermagazine.com> › ... · Þýða þessa síðu

How 542 barrier removals sparked a record year for

18. nóv.

records.

Interreg Europe

<https://www.interregeurope.eu> › news · Þýða þessa síðu

Dam removal: Towards 25000 km free-flowing rivers

Dan

<https://damremova>

100 dams

22. okt. 2025 –

European river

11. maí 2023 — For the year 2022, **Dam Removal Europe*** has reported a record number of at least 325 **dam removals** in 16 European countries.

The Stångån River in Sweden will now freely again

12. ágú. 2025 — Four of these were **removed** in 2024 and, in 2025, two more **dams** are due to be **removed** as part of a project funded by the **Open Rivers Programme**, ...

The Guardian

<https://www.theguardian.com> › jun › k... · Þýða þessa síðu

The river that came back to life: a journey down the reborn ...

7. jún. 2025 — Less than a year after four **dams** were **removed** from the **river**, life has blossomed along its banks, presenting new challenges and joys of recovery.

till in

ths and

Elliðaárvirkjun fær nýtt hlutverk

① Gamla rafstöðin/Elliðaárstöð

② Aðfallspípan meðfram Rafstöðvarvegi

③ Árbæjarstífla

Niðurlagning fellur undir vatnalög og minjalög

Mannvirki Elliðaárvirkjunar falla undir vatnalög annars vegar og hins vegar minjalög.

Þegar raforkuvinnslu er hætt virkjast lög um niðurlagningu mannvirkja en í tilfelli Elliðaárvirkjunar eru mannvirkin friðuð frá árinu 2012 og stangast því lögin á.

Vatnalög

79. grein vatnalaga um niðurlagningu mannvirkja hljóðar svo:

Niðurlagning mannvirkis samkvæmt þessum kafla, þ.m.t. stöðvun á viðhaldi, er háð samþykki Orkustofnunar. Við niðurlagningu skal umhverfið fært eins og kostur er til fyrra horfs. Eigandi mannvirkis skal leggja áætlun um niðurlagningu fyrir Orkustofnun til samþykktar þar sem m.a. skulu vera upplýsingar um hvernig verkið verði framkvæmt. Orkustofnun getur sett þau skilyrði fyrir leyfi sem eru nauðsynleg til að koma í veg fyrir hættu eða tjón fyrir einstaklinga og almenning.

(Vatnalög nr. 15, 1923, 79.gr.)

Minjalög

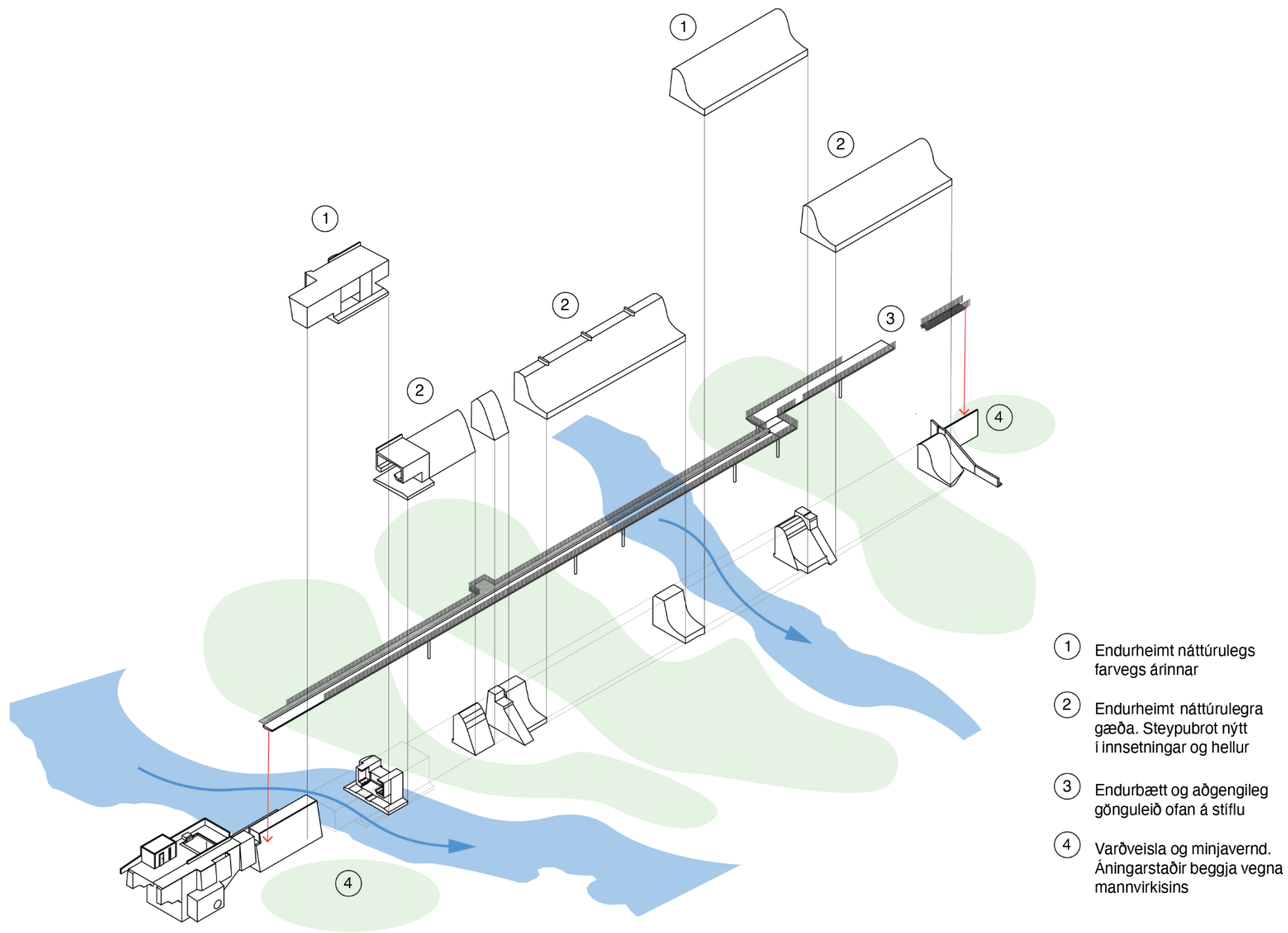
1. grein minjalaga fjalla um tilgang verndunar:

Tilgangur laga þessara er að stuðla að verndun menningarminja og tryggja að íslenskum menningararfi verði skilað óspilltum til komandi kynslóða.

Menningarminjar teljast ummerki um sögu þjóðarinnar, svo sem fornminjar, menningar- og búsetulandslag, kirkjugripir og minningarmörk, hús og önnur mannvirki, skip og bátar, samgöngutæki, listmunir og nytjahlutir, svo og myndir og aðrar heimildir um menningarsögu þjóðarinnar. Lög þessi ná einnig til staða sem tengjast menningarsögu.

Lög þessi eiga að tryggja eftir föngum varðveislu menningarminja í eigin umhverfi, auðvelda aðgang og kynni þjóðarinnar af menningarminjum og greiða fyrir rannsóknum á þeim.

Endurheimt samfelli í straumvatns - vistkerfi

Elliðaárlaxinn gengur aftur upp í Árbæjarkvísl

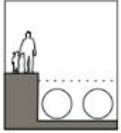

Næturásýnd

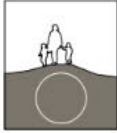

Minjaás í stæði aðfallspípu

Innsetningar og
fræðsla í stað pípu:

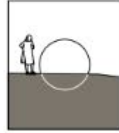
Gamla rafstöðin
-rör varðveitt og gerð sýnileg
-fræðsla um túrbínur

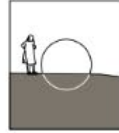
Mön varðveitt

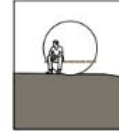
**Innsetning/
tenging i dalinn**
-gjarðirnar standa
hálfar upp úr jörðinni

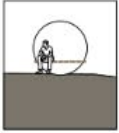
Innsetning/
fræðsla um vatnsafrsvirkjun
-gjarðirnar standa
2/3 upp úr jörðinni

**Innsetning/
tenging í dalinn**
-gjarðirnar standa
2/3 upp úr jörðinni

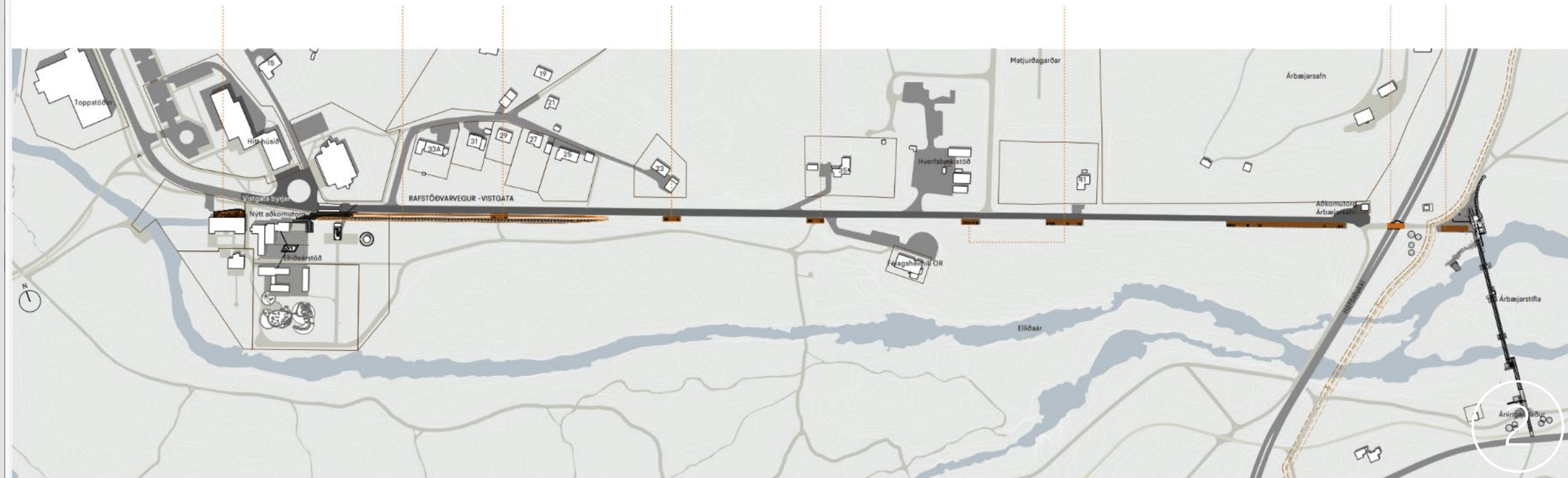

**Innsetning/
fræðsla/bekkir**
-gjarðirnar standa
heilar upp úr jörðinni

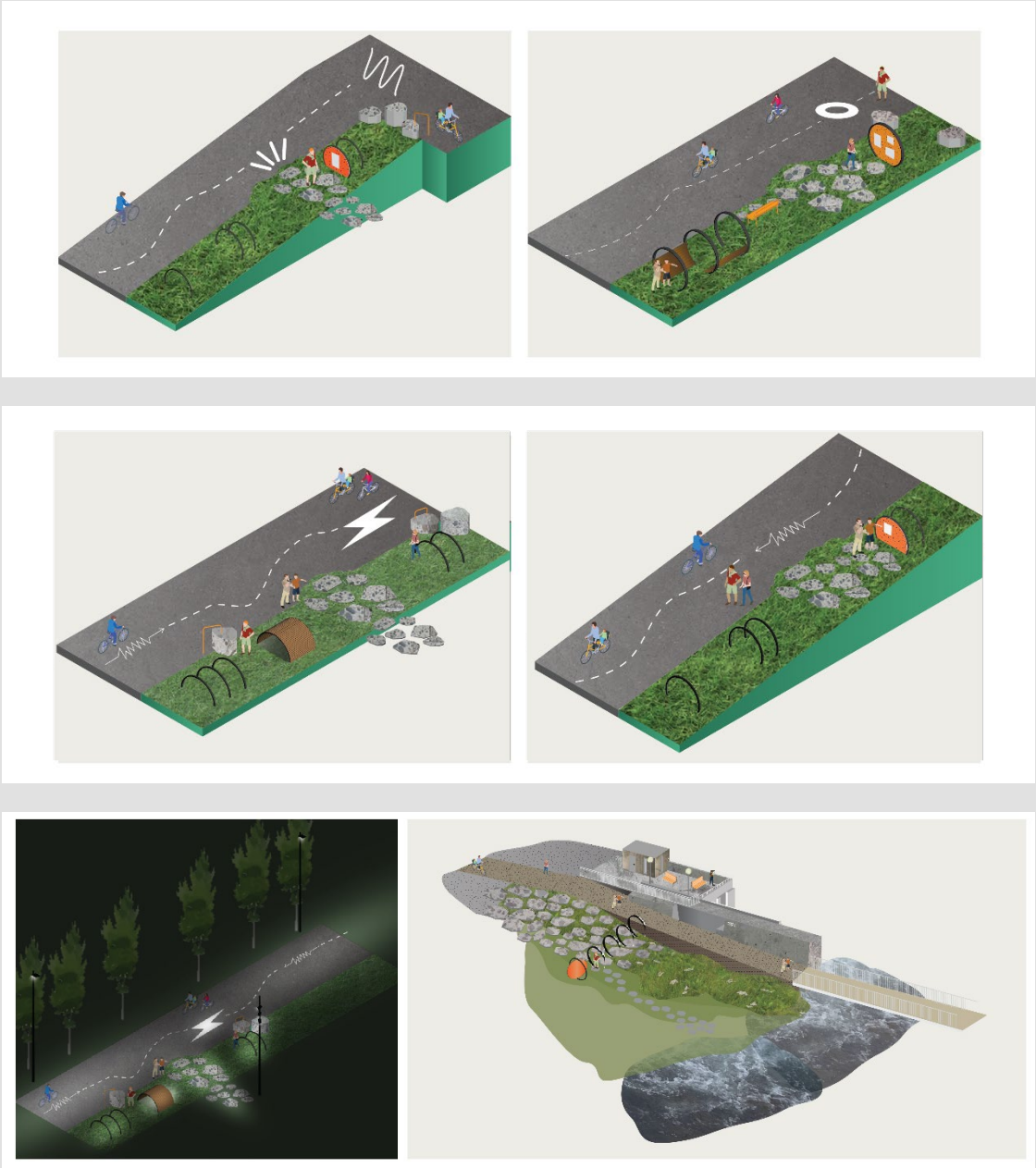
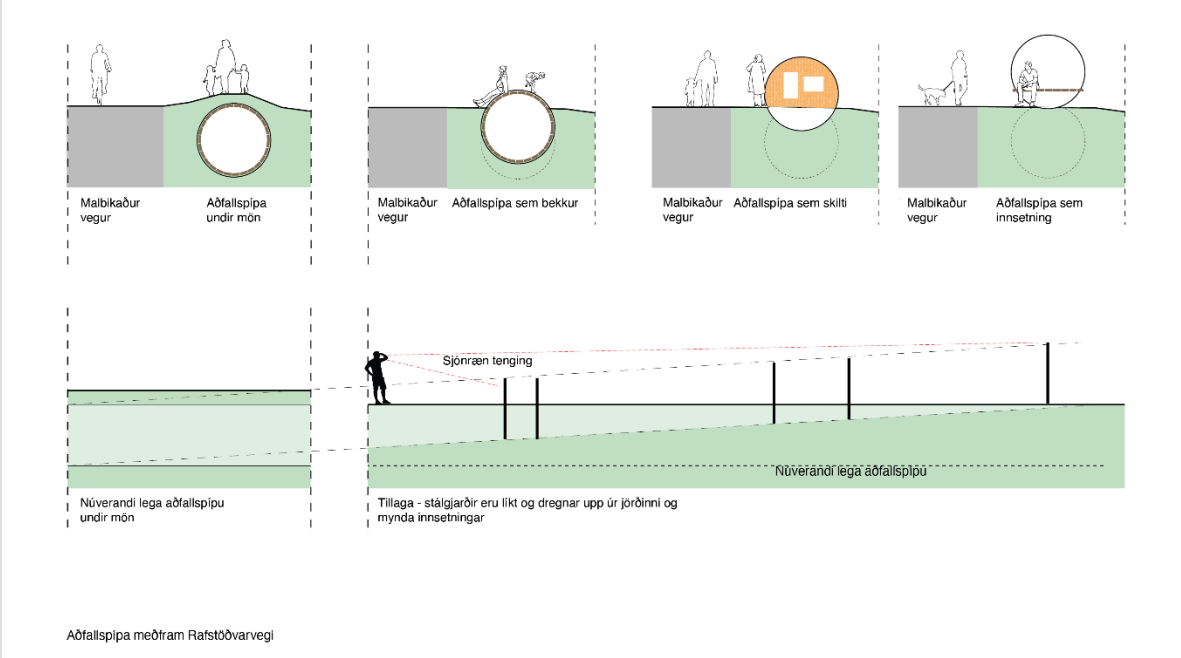

Listaverk í undirgöngum

**Innsetning/
fræðsla um pípuna
-gjarðirnar standa
heilar upp úr jörðinni**

Minjaás í stæði aðfallspípu

Elliðaárstöð

- Hönnunarverðlaun Íslands 2025
- Staður ársins
- Hönnunarteymið Terta

Takk fyrir